

Any acadèmic	2014-15
Assignatura	11135 - Investigació Crítica en Salut: Pràctiques, Polítiques i Ciutadania
Grup	Grup 1, 2S
Guia docent	A
Idioma	Català

Identificació de l'assignatura

Assignatura	11135 - Investigació Crítica en Salut: Pràctiques, Polítiques i Ciutadania
Crèdits	0,72 de presencials (18 hores) 2,28 de no presencials (57 hores) 3 de totals (75 hores).
Grup	Grup 1, 2S (Campus Extens)
Període d'impartició	Segon semestre
Idioma d'impartició	Català

Professors

Professor/a	Horari d'atenció als alumnes					
	Hora d'inici	Hora de fi	Dia	Data d'inici	Data de fi	Despatx
Andreu Bover Bover andreu.bover@uib.es	15:30h	16:30h	Dimarts	22/09/2014	29/05/2015	nº 13. Ed. Beatriu de Pinós
Margalida Miró Bonet mmiro@uib.es	15:00h	16:00h	Dimecres	01/09/2014	31/07/2015	C-201. Guillem Cifre de Colonya
	11:00h	12:00h	Dimecres	01/09/2014	31/07/2015	C-201. Guillem Cifre de Colonya
Concepción Zaforteza Lallemand concha.zaforteza@uib.es	11:00h	12:30h	Dimarts	22/09/2014	08/02/2015	Edifici Beatriu de Pinós, despatx 25
	12:00h	14:00h	Dimarts	09/02/2015	30/06/2015	Edifici Beatriu de Pinós, despatx 25

Contextualització

Aquesta assignatura és presentada com optativa dins el mòdul complementari. Aquesta matèria pretén profunditzar, des d'un anàlisi crític les polítiques i les pràctiques en salut. Es presentaran i discutiran mitjançant exemples de recerques diferents perspectives crítiques que permeten explorar i comprendre experiències en salut en els diferents contextos socials.

Des de la perspectiva crítica es denuncien els pressuposts, suposicions o judicis que permeten desnaturalitzar i qüestionar construccions socials que creen desigualtats en la salut que són injustes. Alguns conceptes claus sobre els que es reflexionarà seran el significat actual del dret a la salut, equitat, desigualtat, gènere, identitat, poder, participació i ciutadania, situant-los en l'actual context social en el qual molts d'ells es veuen compromesos i en clara regressió, especialment en el context europeu.

Requisits

Any acadèmic	2014-15
Assignatura	11135 - Investigació Crítica en Salut: Pràctiques, Polítiques i Ciutadania
Grup	Grup 1, 2S
Guia docent	A
Idioma	Català

Essencials

Títol de Grau.

Recomanables

Que l'estudiant tingui esperit reflexiu i disposició a la lectura crítica i al debat utilitzant fonts teòriques i documentals.

Competències

Específiques

- * CE2 Capacitat per analitzar críticament la realitat (polítics, cultures, problemes i recursos) dels diferents contextos de la salut i la qualitat de vida..
- * CE3 Capacitat per analitzar críticament diferents paradigmes i elaborar un discurs teòric sobre els tòpics de recerca en salut i qualitat de vida..
- * CE4 Capacitat per formular problemes de recerca, seleccionar l'opció metodològica (qualitativa i/o quantitativa) i les tècniques d'intervenció més adequades davant un problema de salut i qualitat de vida..
- * CE8 Capacitat per conèixer i avaluar diferents factors relacionats amb la salut i la qualitat de vida i aplicar les habilitats adquirides, en la millora de la recerca i la intervenció en salut.

Genèriques

- * CB3. Que els estudiants siguin capaços d'integrar coneixements i enfrontar-se a la complexitat de formular judicis a partir d'una informació que, sent incompleta o limitada, inclogui reflexions sobre les responsabilitats socials i ètiques vinculades a l'aplicació dels seus coneixements i judicis..
- * CG1 Capacitat per realitzar reflexions i raonaments crítics, analitzar la informació científica i sintetitzar-la..

Bàsiques

- * Podeu consultar les competències bàsiques que l'estudiant ha d'haver assolit en acabar el màster a l'adreça següent: http://estudis.uib.cat/master/comp_basiques/

Continguts

S'espera que els continguts d'aquesta matèria facilitin la consecució dels resultats d'aprenentatge següents:

- * Descriure com els diferents corrents de la teoria crítica relacionen els fenòmens socials, amb les pràctiques i les polítiques en salut.
- * Identificar els conceptes clau desenvolupats per les ciències socials rellevants per als estudis crítics en salut.
- * Relacionar des de les teories crítiques diferents qüestions de recerca en salut.
- * Demostrar habilitats orals i escrites per abordar les qüestions socials en la recerca en salut que permetin avançar en la coherència epistemològica de la recerca.

Continguts temàtics

Tema 1. La recerca crítica en salut

Any acadèmic	2014-15
Assignatura	11135 - Investigació Crítica en Salut: Pràctiques, Polítiques i Ciutadania
Grup	Grup 1, 2S
Guia docent	A
Idioma	Català

Introducció al paradigma crític-social, corrents teòriques e implicacions per a la recerca en salut

Tema 2. Recerca crítica transformativa

Teoria crítica: apoderament, participació i canvi de les pràctiques en salut en les organitzacions

Tema 3. Recerca postestructuralista

Identitat professional, relacions de poder i pràctica col.laborativa.

Tema 4. Recerca post feminista i post colonialista

Feminisme crític i postcolonialisme: gènere, generació, immigració i atenció a la dependència

Metodologia docent

Durant el desenvolupament del curs es realitzaran dins les classes teòriques, lectures i grups de discussió. El procés d'aprenentatge tindrà lloc tant dins com fora de l'aula. S'espera que les i els estudiants acudeixin a l'aula disposats a participar, discutir i contribuir en el desenvolupament dels continguts. En el transcurs de les classes, el professorat farà preguntes obertes, amb la finalitat de promoure el procés de reflexió i raonament de l'estudiant.

Activitats de treball presencial

Modalitat	Nom	Tip. agr.	Descripció	Hores
Classes teòriques	Exposició i defensa de comentaris d'articles	Grup gran (G)	L'estudiant defensarà públicament el comentari crític de tres articles relacionats amb els diferents perspectives teòriques o autors tractats a classe.	3
Classes teòriques	Exposició i defensa de la seva àrea d'interès	Grup gran (G)	L'estudiant defensarà públicament la seva àrea d'interès, contextualitzant el fenomen i el fonamentant-lo des d'una perspectiva crítica utilitzant alguna de les orientacions teòriques exposades durant el curs. L'estudiant haurà de posar de relleu les implicacions per a les polítiques, les pràctiques i la recerca en salut.	2
Classes teòriques	Lliço magistral	Grup gran (G)	Mitjançant el mètode expositiu, el professorat establirà els fonaments teòrics, així com el mètode de treball aconsellable i el material didàctic que l'estudiant haurà d'utilitzar per preparar de forma autònoma els continguts.	13

A començament del semestre hi haurà a disposició dels estudiants el cronograma de l'assignatura a través de la plataforma UIBdigital. Aquest cronograma inclourà almenys les dates en què es faran les proves d'avaluació contínua i les dates de lliurament dels treballs. A més, el professor o la professora informará els estudiants si el pla de treball de l'assignatura es durà a terme a través del cronograma o per una altra via, inclosa la plataforma Campus Extens.

Activitats de treball no presencial

Any acadèmic	2014-15
Assignatura	11135 - Investigació Crítica en Salut: Pràctiques, Polítiques i Ciutadania
Grup	Grup 1, 2S
Guia docent	A
Idioma	Català

Modalitat	Nom	Descripció	Hores
Estudi i treball autònom individual	Preparació de les unitats temàtiques	Preparació de cada unitat temàtica amb les seves lectures obligatòries o complementàries. S'hi inclou, la preparació dels comentaris dels articles i del informe de la seva àrea d'interès.	57

Riscs específics i mesures de protecció

Les activitats d'aprenentatge d'aquesta assignatura no comporten riscos específics per a la seguretat i salut dels alumnes i, per tant, no cal adoptar mesures de protecció especials.

Avaluació de l'aprenentatge dels estudiants

Exposició i defensa de comentaris d'articles

Modalitat	Classes teòriques
Tècnica	Treballs i projectes (no recuperable)
Descripció	L'estudiant defensarà públicament el comentari crític de tres articles relacionats amb els diferents perspectives teòriques o autors tractats a classe.
Criteris d'avaluació	L'estudiant exposarà i defensarà el comentari crític de 3 articles. Cada un es valorarà en un 15%. Es tindran en compte criteris de capacitat de síntesi, desenvolupament de la informació rellevant, i la capacitat d'analitza críticament els conceptes claus

Percentatge de la qualificació final: 45% amb qualificació mínima 6

Exposició i defensa de la seva àrea d'interès

Modalitat	Classes teòriques
Tècnica	Treballs i projectes (recuperable)
Descripció	L'estudiant defensarà públicament la seva àrea d'interès, contextualitzant el fenomen i el fonamentant-lo des d'una perspectiva crítica utilitzant alguna de les orientacions teòriques exposades durant el curs. L'estudiant haurà de posar de relleu les implicacions per a les polítiques, les pràctiques i la recerca en salut.
Criteris d'avaluació	L'estudiant exposarà i defensarà el informe sobre la seva àrea d'interès. Es tindran en compte criteris de capacitat de síntesi, desenvolupament de la informació rellevant, la capacitat d'analitza críticament els conceptes claus i la capacitat de defensar i justificar la rellevància del fenomen d'estudi.

Percentatge de la qualificació final: 55% amb qualificació mínima 6

Recursos, bibliografia i documentació complementària

Bibliografia bàsica

- Benach, J., Muntaner, C. Aprender a mirar la salud. Cómo la desigual social daña nuestra salud. Barcelona: El Viejo Topo, 2005.
- Cheek, J. Postmodern and poststructural approaches to nursing research. Thousand Oaks: Sage, 2000.
- Denzin, N.K., Lincoln, Y.S. (Ed). Handbook of qualitative research (4aEd). Thousand Oaks: Sage, 2011.

Any acadèmic	2014-15
Assignatura	11135 - Investigació Crítica en Salut: Pràctiques, Polítiques i Ciutadania
Grup	Grup 1, 2S
Guia docent	A
Idioma	Català

- Mercado, J., Gastaldo, D., Calderón, C. Paradigmas y diseños de la investigación cualitativa en salud. Una antología iberoamericana. Guadalajara, Jalisco, México: Universidad de Guadalajara, 2002.
- Schön, D.A. La formación de los profesionales reflexivos: hacia un Nuevo diseño de la enseñanza y el aprendizaje en las profesiones. Barcelona: Ministerio de Educación y Ciencia y Paidós Ibérica, 2008.

Bibliografia complementària

- Tema. Introducció al paradigma crític-social, corrents teòriques e implicacions per a la recerca en salut
- Eakin, J. et al. Towards a critical social science perspective on health promotion research. *Health promotion International* 1996; 11 (2): 157-165.
  - Bover, A., Gastaldo, D., Miró, M., Zaforteza, C. Qualitative nursing research in Spain. En: *Routledge International Handbook of Qualitative Nursing Research*. New York, 2013, pp:500-135
  - Sandelowski, M. Theory Unmasked: The uses and guises of theory in qualitative research. *Research in Nursing & Health* 1993; 16: 213-218.
  - Sayer, A. Who's Afraid of Critical Social Science? *Current Sociology* 2009, 57(6): 767-786.
  - Willis, K. et al. The essential role of social theory in qualitative public health research. *Australian and New Zealand Journal of Public Health* 2007, 31(5), 438-443.
- Tema Feminisme crític i postcolonialisme: gènere, generació, immigració i atenció a la dependència
- Bover, A. Cuidadores Informales de Salud del Ámbito Domiciliario: Percepciones y Estrategias de Cuidado Ligadas al Género y a la Generación. Tesis Doctoral. UIB, 2004. pp: 68-119.
  - Arreaza, C. Tickner, AB. Postmodernismo, postcolonialismo y feminismo: Manual para (in)expertos. *Colombiana Internacional* 2002; 54: 14-38.
  - Carrera, I. Feminismo y poscolonialismo: estrategias de subversión. Universidad de Oviedo. 2011. http://www.bivipas.info:8080/bitstream/10720/466/1/D-352-Carrera_Isabel-276.pdf
  - Oliva, A. Feminismo postcolonial: la crítica al eurocentrismo del feminismo occidental. *Cuaderno de Trabajo nº 6*; 2004. <http://www.instifem.org/Portals/0/PropertyAgent/399/Files/33/Feminismo%20postcolonial.pdf>
  - Anderson, JM., Reimer Kirkham, S., Browne, AJ., Lynam, MJ. Continuing the dialogue: postcolonial feminisme scholarship and Bourdieu- Discourse of culture and points of connection. *Nursing Inquiry* 2007; 14(3):178-188.
  - Basu, Khan K., McDonald, H., Baumbusch, JL., Reimer Kirkham, S., Tan, E., Anderson, JM. Taking up postcolonial feminisme in the field: working through a method. *Women's Studies International Forum* 30 (2007): 228-242.
- Tema Postestructuralisme: identitat professional, relacions de poder i pràctica col.laborativa.
- Collin, J. Qualitative contributions to the study of health professions and their work. En: I. Bourgeault et al (eds). *Qualitative methods in health research*. Thousand Oaks: Sage, 2010.
  - Crossley, N. Key concepts in Critical Social Theory. Thousand Oaks: Sage 2005 (pp.23-28, 60-64, 144-147, 213-227).
  - Dubet, F. De la sociología de la identidad a la sociología del sujeto. *Estudios Sociológicos* 1989; 7(21): 519-545
  - Foucault, M. The history of sexuality – an introduction (Part 5 – right to death and power over life). London: Penguin Books 1990 [1976].
  - Freidson, E. Professional Powers: A Study of the Institutionalization of Formal Knowledge. Chicago: University Of Chicago Press 1988, pp.1-19.
  - González, NM. La disolución de la categoría de identidad: la aproximación deconstruktiva del pensamiento de nancy fraser. *Civilizar. Ciencias Sociales y Humanas* 2010, 10(18): 65-74.
  - Miró, M., Gastaldo, D., Gallego, G. ¿Por qué somos como somos? Discursos y relaciones de poder en la constitución de la identidad profesional de las enfermeras en España (1956-1976). *Enfermería Clínica* 2008;18(1):26-34
  - Petersen, A. et al. Poststructuralism, Citizenship and Social Policy. New York: Routledge, 1999, pp. 1-25.

Any acadèmic	2014-15
Assignatura	11135 - Investigació Crítica en Salut: Pràctiques, Polítiques i Ciutadania
Grup	Grup 1, 2S
Guia docent	A
Idioma	Català

- Rose, N. Authority and the Genealogy of Subjectivity. En: Heelas P, Lash S, Morris P. Detraditionalization. Cambridge: Blackwell Publishers 1996 (pp.294-327).
  - Rose, N. Inventing our selves. Psychology, Power and Personhood. Cambridge: Cambridge University Press, 1998, pp.22-40.
  - Weedon, C. Feminist Practice and Poststructuralist Theory. USA: Blackwell Publishers, 1997., Chapter II, IV, V.
- Tema Teoria crítica: apoderament, participació i canvi de les pràctiques en salut en les organitzacions
- International Collaboration for Participatory Health Research (ICPHR). Position paper 1: What is Participatory Health Research? Berlin: International Collaboration for Participatory Health Research. 2013.
  - Kemmis, S. Critical theory and participatory action research. En: Reason P, Bradbury H (eds). The Sage handbook of action research. Thousand Oaks: Sage, 2008, pp.121-138.
  - Young, L. Participatory action research: a new science for nursing?. En: Beck CT (ed). Routledge international handbook of qualitative nursing research. New York: Routledge, 2013.
  - Freire, P. Pedagogía del oprimido. Madrid: Siglo XXI, 2002
  - Freire, P. Pedagogia de l'esperança. Xàtiva: Crec i Denes, 2004
  - Erstad, M. Empowerment and organizational change. International Journal of Contemporary Hospitality 1997; 9: 325-333.
  - Loth, C., Schippers, GM., Hart, H., Van De Wijngaart, G. Enhancing the quality of nursing care in methadone substitute clinics using action research: a process evaluation. Journal of Advanced Nursing 2007; 57(4): 422-431.
  - Zaforteza, C., García, A., Amorós, SM., Pérez, E., Maqueda, M., Delgado, J. Elementos facilitadores y limitadores del cambio en la atención a los familiares del paciente crítico. Enfermería Intensiva 2012; 23(3): 121-131.

Altres recursos

- Centre for Critical Qualitative Health Research (CCQHR), University of Toronto: <http://www.ccqhr.utoronto.ca/>
- Grup d'Investigació Crítica en Salut (GICS). Institut Universitari d'Investigació en Ciències de la Salut (IUNICS). Universitat de les Illes Balears <http://gics.uib.es/>
- International Institute for Qualitative Methodology: <http://www.uofaweb.ualberta.ca/iiqm/index.cfm>
- Red de Investigación Cualitativa en Salud (REDICS) <http://www.isciii.es/ISCIII/es>
- International Institute for Qualitative Methodology (IIQM) www.ualberta.ca/~iiqm/
- CERQ: Càtedra de Investigación Cualitativa, Universidad Autónoma de Barcelona. Fundació Dr Robert <http://www.cerq.cat/>
- Web-repositorio de recursos para la investigación: <http://www.restore.ac.uk/>
- Investigación-Acción: "Action Research Resources" <http://www.scu.edu.au/schools/gcm/ar/arhome.html>
- Investigación-Acción Participativa: Peter Reason; <http://www.peterreason.eu/>
- Forum: Qualitative Social Research; <http://www.qualitative-research.net/index.php/fqs/>

